

Yttrande över e-petition

Dnr 20KS560-3
2021-03-08

Kommunstyrelsen

Magnus Westerstrand
Telefon 026-17 81 21
magnus.westerstrand@gavle.se

Yttrande över E-petition #93033 - Gör något åt Pfas kemikalierna i vårt vatten

Beskrivning av ärendet

Följande E-petition har kommit in till Gävle kommun:

Gör något åt Pfas kemikalierna i vårt vatten

Det är inte acceptabelt att vi har så höga värden av dessa skadliga kemikalier i vårt dricksvatten. Något måste göras åt det och i värsta fall måste vi ju sluta ta vatten från de förorenade vattentäckterna, såsom den i Valbo, tills vi kan rena vattnet. Varje dag jag ger mitt barn vattnet ur kranen och vet vad det innehåller så känns det hemskt. Vi vet bättre än så, det finns kommuner samgår något åt det här problemet och eftersom vi enligt bland andra naturskyddsföreningens tester, ligger näst sämst till i Sverige så måste något göras. Vattnet är livsviktigt och vi vet bättre än att inte göra någonting åt det här.

Yttrande

Perfluorerade och polyfluorerade ämnen (PFAS), har sedan 1950-talet använts i ett stort antal produkter. Impregneringsmedel för kläder och textilier, rengöringsmedel, skidvällor och andra vaxer, bekämpningsmedel mot insekter och brandsläckningsskum är några exempel.

Inom industrin används PFAS bland annat vid ytbehandling av livsmedelsförpackningar och vid tillverkning av fluorpolymerer som bland annat används i vattenavvisande kläder och i stekpannor och kastruller.

På Livsmedelsverkets hemsida¹ kan man läsa "Om man får i sig PFAS under lång tid skulle det kunna påverka hälsan. Därför är det viktigt att få i sig så lite som möjligt av dessa ämnen, framförallt innan man får barn.". Också viktig information från Livsmedelsverket är att de flesta svenskar får i sig mest PFAS från inomhusmiljön och maten men där dricksvatten förorenats kan det vara en större del. De Livsmedel som bidrar mest till PFAS-exponeringen är dricksvatten, fisk, frukt och ägg.¹ Kemikalieinspektionen har också nyligen gjort en

¹ (aktuell adress 2021-03-08) <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/pfas-poly-och-perfluorerade-alkylsubstanser>

kunskapssammanställning om PFAS som försöker att introducera PFAS-problemet för personer med viss naturvetenskaplig bakgrund, men som ännu inte har expertkunskaper om PFAS.²

Hur kommunen arbetar med PFAS

Gästrike Vatten utgår i sin kontroll av dricksvatten från Livsmedelverkets krav och rekommendationer.

Samtliga prover som tagits i Gästrike Vattens vattentäkter ligger under den nuvarande åtgärdsgränsen, men Gästrike Vatten räknar med att Livsmedelsverket kommer att sänka den. Gästrike Vatten har därför börjat vidta åtgärder för att minska halten av PFAS-ämnen i Valbos dricksvatten. Gästrike Vatten fördelar vårt uttag av vatten från olika brunnar samt utför en övergripande källspårning. Gästrike Vatten utreder olika reningstekniker och kommer att installera en ny reningsanläggning vid vattenverket i Valbo.

Gästrike Vatten har löpande kontakt med myndigheter och bevakar alla nya uppgifter som presenteras. Gästrike Vatten levererar ett dricksvatten som är godkänt enligt gällande riktlinjer.

Gävle kommuns arbete i **Rörberg**: Inom flygplatsområdet i Rörberg har förorening av PFAS konstaterats i mark och grundvatten och Gävle kommun som markägare kommer att utföra fortsatta undersökningar för att avgränsa föroreningen och utreda risken för spridning. I samband med att gästrike räddningstjänst övervägt att lägga ner sin övningsplats vid flygplatsen i Rörberg har viss tillsyn skett. Genomgång av rutiner kopplat till PFAS-hantering. Viss granskning av de markundersökningar som utförts på flygplatsen har också skett.

Tillsyn kring PFAS i Gävle kommun: Kommunen har tillsyn över verksamheter som kan ha föranlett PFAS-förorening. I dagsläget är det arbetet bortprioriterat på grund av brist på resurser. Att bedriva tillsyn inom förorenade områden är en förutsättning för att kunna åtgärda PFAS-förorening, bland annat behöver det fastställas om det finns någon ansvarig för den uppkomna föroreningssituationen.

Styrdokument som bör styra hur Gävle Kommun arbetar med frågan: Miljöstrategiska programmet som säger: Alla invånare ska ha tillgång till rent vatten, ren luft och välkomnande naturområden med hög biologisk mångfald. Två av målen där är robust vattenförsörjning och god status i alla vattenförekomster. För att nå god status i alla vattenförekomster får inte nivån av PFOA vara för hög.

Gävle kommuns dagvattenpolicy säger: Dagvattenhanteringen bidrar till att uppnå och bibehålla god vattenkvalitet i kommunens yt- och grundvatten, så

² (aktuell adress 2021-03-08)

<https://www.kemi.se/publikationer/pm/2021/pm-1-21-kunskapssammanstallning-om-pfas>

att dagvattenhanteringen inte motverkar att god status går att uppnå i berörda vattenområden. I dagvattenpolicyn listas strategier för att nå målet, kopplat till dagvatten.

Även kommunens VA-Översikt, VA-strategi och VA-plan påpekar vikten av bra vatten och att kommunen ska arbeta för det.

Vad skulle kommunen kunna göra?

Kartläggning: I dagsläget finns inte så mycket kännedom om PFAS nivåerna vid olika vattenförekomster inom Gävle Kommun. Inom Gävle kommun finns ca 200 vattenförekomster, kostanden för provtagning och uppföljning för alla skulle vara betydande. Ett tidigare försök att avgränsa antalet vattenförekomster till tätbebyggda och exploateringsområden för provtagning utifrån hur kommunens verksamhet kan påverka vattenförekomsterna fick ner antalet till ca 30 st. Med smart grövre provtagning kan antalet provpunkter kanske halveras i ett första steg. Efter den provtagningen analyserats kan sedan nya provpunkter tas för att lokalisera eventuella föroreningspridare så att man i ett senare skede så kostnadseffektivt som möjligt kan sätta in åtgärder för att minska föroreningen. Om man sätter igång ett sådant arbete analyseras förslagsvis fler saker än PFAS. Beroende på antalet analyserade ämnen och vattenförekomster varierar kostnaden mycket men ett startpaket uppskattas kunna sättas igång för mellan några hundra tusen till en bit över en miljon.

Livsmiljö Gävle som utför **tillsyn** inom området för kommunens räkning prioriterar idag tillsyn på större verksamheter, som betalar årlig avgift. För att kunna prioritera tillsyn på mindre verksamheter samt uppsökande tillsyn, skulle ett tillskott av kommunbidrag behövas.

Förorenade områden Kommunen kan prioritera ett arbete med förorenade områden där PFAS kan pekas ut som prioriterat ämne att undersöka och efterbehandla där riskabelt höga nivåer påträffas. Alternativt kan PFAS ingå i ett mer övergripande arbete med att efterbehandla förorenade områden inom kommunen med så höga halter av föroreningar att det medför risk för människors hälsa och miljö. Områden där PFAS kan påträffas är till exempel brandövningsplatser, släckta bränder och specifika industrier. För efterbehandling och undersökning av förorenade områden finns generöst med bidrag att söka vilket skulle göra kommunens kostnad för detta liten. En förutsättning för att söka bidra är i många fall att tillsynsmyndigheten hunnit göra klart sina utredningar om ansvarsfrågor kopplat till föroreningen.

Magnus Westerstrand
Vattensamordnare
Övergripande Planering
Styrning och Stöd Gävle Kommun